

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

چشم انداز

یکی از مظاهر لطف و رحمت خداوند نسبت به بندگانش این است که درهای توبه را به روی آنها باز کرده است و به گنهکاران و کسانی که از دستورات خدا سرپیچی کرده‌اند، فرصتی دیگر داده که از طریق توبه به سوی خدا بازگردند و مشمول رحمت او باشند.

«توبه» یک حقیقت بلند در معارف اسلامی است. در واقع خدا توبه وسیله‌ای برای بازیابی و بازنگری و اصلاح نفس است.

اگر درهای توبه باز نبود و فرصت بازگشت به سوی خدا از گنهکاران گرفته می‌شد، اثر بسیار بد و خطرناکی در روحیه افراد داشت و هر فردی با ارتکاب یک گناه، دیگر خودش را از رحمت خدا به دور می‌دید و به سوی گناهان دیگر کشیده می‌شد و دچار یأس از رحمت الهی می‌گشت و این بدترین حالتی است که بنده‌ای دچار آن شود.

در این آیه خداوند از روی امتنان بر بندگان، اظهار می‌دارد که خدا قبول توبه گنهکاران را بر خود لازم می‌داند گویا که این عهد و پیمانی برای خداست و خدا وعده می‌دهد که توبه آنها را بپذیرد.

تفسیر کوثر، ج ۲، ص ۳۷۹ و ۳۸۰

واژه شناسی

کلمه «جهل» و مشتقات آن گرچه به معانی گوناگونی آمده است ولی از قرائن استفاده می‌شود که منظور از آن در آیه مورد بحث، طغیان غرائز و تسلط هوس‌های سرکش و چیره شدن آنها بر نیروی عقل و ایمان است و در این حالت، علم و دانش انسان به گناه، گرچه از بین نمی‌رود اما تحت تأثیر آن غرائز سرکش قرار گرفته و عملاً بی اثر می‌گردد و هنگامی که علم، اثر خود را از دست داد، عملاً با جهل و نادانی برابر خواهد بود.

تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۲۱۳

حقیقت توبه

توبه خدا به معنای برگشتن خدای تعالی به رحمتش به بنده و توفیق توبه به بندگان دادن و توبه بنده عبارت است از ندامت از گناه و منصرف شدن از اعراض و روگردانی از عبادت.

توبه عید، حسنه است و حسنه نیازمند به نیروست و نیروی انجام حسنه از خداست. اوست که توفیق می‌دهد، یعنی اسباب فراهم می‌سازد تا بنده موفق و متمکن از توبه بشود و بتواند از فرورفتگی در لجنزار گناه و دوری از خدا بیرون آید و به سوی پروردگارش برگردد، آن‌گاه وقتی این موفقیت را یافت و به سوی خدا برگشت، نیازمند به این است که خدای تعالی با یک رجوع دیگرش به رحمت و لطف و عفو و مغفرتش، دل او

را از لوث آن گناه پاک کند.

ترجمه تفسیر المیزان، ج ۴، ص ۳۷۶

شروط پذیرش توبه

پذیرش توبه گنهکاران را مشروط به دو شرط می‌داند: نخست این که معصیتی که مرتکب شده‌اند از روی

عناد با خدا نباشد بلکه از روی جهالت باشد. گاهی انسان گناهی را از روی هوس و هوس و برای ارضای شهوت‌های خود انجام می‌دهد و هدف او مخالفت با خدا نیست، ولی گاهی آن کار را به جهت مخالفت با خدا و عناد و ستیز در برابر حق انجام می‌دهد. اگر

ارتکاب گناه به صورت اول باشد، معلوم می‌شود که بنده هرچند خدا را نافرمانی کرده، ولی روح نافرمانی در او نیست بلکه فقط از روی هوای نفس این کار را کرده است. در این صورت اگر از کرده خود پشیمان شد و به سوی خدا بازگشت، خدا توبه او را می‌پذیرد ... بنابراین، قید جهالت به معنای آن نیست که گنهکار در حین ارتکاب گناه، حرام بودن آن را نمی‌داند، چون در چنین صورتی او گناهی نکرده تا توبه کند، بلکه جهالت در اینجا به همان مفهومی است که گفته شد. یعنی انجام کار از روی هوا و هوس.

دوم این که، وقتی مرتکب گناهی شد، هرچه زودتر توبه کند و توبه را به تأخیر نیندازد. اگر توبه را به تأخیر اندازند تا وقتی که مرگشان فرا رسد، دیگر توبه آن‌ها پذیرفته نخواهد شد همان‌گونه که در آیه بعدی بیان شده است و اگر پس از ارتکاب گناه بلافاصله توبه نکردند و به تأخیر انداختند اگرچه پیش از مرگشان هم توبه کنند، قبول توبه آنها برای خدا واجب نیست و چنین توبه‌ای شامل تعهد و وعده الهی نمی‌شود و ممکن است نپذیرد. زیرا در این آیه خدا تنها در مقابل توبه کنندگانی خود را متعهد به قبولی توبه می‌کند که بلافاصله پس از ارتکاب گناه توبه کنند.

تفسیر کوثر، ج ۲، ص ۳۸۰ و ۳۸۱

شرایط توبه کامل

توبه کامل آن است که آثار و رسوبات گناه را به طور کلی از روح و جان انسان بشوید و کمترین اثری از آن در دل باقی نماند و این در صورتی ممکن است که در فاصله نزدیکی قبل از آنکه گناه در وجود انسان ریشه بدواند و به شکل طبیعت ثانوی درآید از آن پشیمان شود. در غیر این صورت، غالباً اثرات گناه در زوایای قلب و جان انسانی باقی خواهد ماند. پس توبه کامل، توبه‌ای است که به زودی انجام پذیرد و کلمه «قریب» از نظر لغت و فهم عرف، نیز با این معنی مناسب‌تر است.

تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۳۱۴

ایستگاه دوم: پرسمان زندگی (زال احکام)

درس ۱۱۵: مبطلات روزه (قسمت اول)

خلاصه مطالب جلسه گذشته

برخی از مبطلات ۹ گانه روزه عبارتند از: خوردن و آشامیدن، دروغ بستن به خدا و پیغمبر ﷺ و جانشینان آن حضرت ﷺ، رساندن غبار غلیظ به حلق و ...

اینک ادامه بحث را پی می‌گیریم:

* خوردن و آشامیدن

اگر روزه‌دار عمداً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش باطل می‌شود هرچند خوردن و آشامیدن آن معمول نباشد مانند خاک و نفت.

اگر کسی عمداً چیزی را که لای دندان‌ش مانده است فرو ببرد، روزه‌اش باطل می‌شود.

فرو بردن آب دهان، روزه را باطل نمی‌کند؛ هر چند زیاد باشد.

اگر روزه‌دار به سبب فراموشی (نمی‌داند روزه است) چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش باطل نمی‌شود.

* چرا در انتهای آیه، غفور و رحیم ذکر نشده؟

در این آیه برای ختم شدن آن، دو نام علیم و حکیم آمده، با اینکه به ذهن می‌رسد خوب بود غفور و رحیم بیاید. چون در آیه سخن از گناه و توبه و آمرزش رفته است. لیکن علیم و حکیم آورد تا بفهماند اگر خدای تعالی باب توبه را فتح کرد، برای این بود که او به حال بندگانش، عالم است. می‌داند چقدر ضعیف و نادانند و حکمتش هم این را اقتضا می‌کند. چون متقن بودن نظام و اصلاح امور بشر احتیاج به فتح باب توبه دارد و نیز از آن جایی که حکیم است، فریب توبه‌های قلبی را نمی‌خورد و ظواهر احوال بندگان را معیار قرار نمی‌دهد. بلکه دل‌های آنان را می‌آزماید، پس بر بندگان او لازم است از علم و حکمت او غافل نمانند و اگر توبه می‌کنند توبه حقیقی کنند تا خدا هم حقیقتاً جوابشان را بدهد و دعای‌شان را مستجاب کند.

ترجمه تفسیر المیزان، ج ۴، ص ۳۸۲

* گزیده سخن

کسی که گناه کند سپس پشیمان شده، توبه کند، خداوند توبه او را می‌پذیرد و از وی می‌گذرد تا آن‌جا که گویی گناهی مرتکب نشده است و حتی خدا به وی پاداش نیک نیز می‌دهد. ترجمه تفسیر کاشف، ج ۲، ص ۴۳۵

* بحث روایی

در حدیث [است] از پیغمبر ﷺ (کفی فی التوبه الندم) و لازمه پشیمانی عزم بر عدم عود (بازگشت) است. زیرا اگر کسی قصد عود داشته باشد، پشیمان نیست.

تفسیر اطیب البیان، ج ۴، ص ۳۷

* خلاصه بحث

سرعت در توبه، کلید قبولی آن است. «تَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ»

پذیرش عذر گناهکاران بی‌عناد، حکیمانه است. «عَلِيمًا حَكِيمًا»

خدا، گناهکاران را به توبه فوری تشویق می‌کند. «تَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ»

علمی که در برابر هوس‌ها و غرائز پایدار نباشد، جهل است. یَعْمَلُونَ ... بِجَهَالَةٍ

توبه باید واقعی باشد، اگر تظاهر به توبه کنیم خدا حقیقت را می‌داند. «كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا»

تا گناه زیاد نشده، توبه آسان است ... «يَعْمَلُونَ السُّوءَ» که مراد انجام یک گناه است.

پذیرفتن توبه واقعی، از حقوقی است که خداوند برای مردم بر عهده خودش قرار داده است. «لِلتَّوْبَةِ عَلَى اللَّهِ»

خلاصه مطالب برگرفته از تفسیر نور، ج ۲، ص ۳۶ و ۳۷ (با اندک جا به جایی در چینش جملات)

انسان نمی‌تواند به خاطر ضعف، روزه را بخورد ولی اگر ضعف او به قدری است که معمولاً نمی‌توان آن را تحمل کرد، خوردن روزه اشکال ندارد.

فرو بردن اخلاط سر و سینه تا به فضای دهان نرسیده روزه باطل نمی‌کند. ولی اگر داخل فضای دهان شود، بنابر احتیاط واجب، آن را فرو نبرد.

* تزریق آمپول

آمپول اگر به جای غذا نباشد تزریق آن، روزه را باطل نمی‌کند؛ هرچند عضو را بی‌حس کند ولی احتیاط واجب آن است که روزه‌دار از آمپولی که به جای غذا به کار می‌رود پرهیز کند.

به فتوای برخی از فقها آمپول‌هایی که در رگ تزریق می‌شود و انواع سرم‌ها نیز روزه را باطل می‌کند و به فتوای برخی دیگر تزریق آمپول روزه را باطل نمی‌کند.

منبع: کتاب آموزش فقه؛ نوشته محمدحسین فلاح زاده؛ صفحه ۱۹۳ و ۱۹۴

ایستگاه سوم: موعودپژوهی و آخر الزمان درس ۱۱۵ - آیا ما هم می توانیم رابطه ای نزدیک با امام زمان (عج) داشته باشیم؟ (قسمت اول)

✓ به طور مسلم ما هم می توانیم با امام زمان (عج) ارتباط داشته باشیم، چنانچه امام صادق (ع) می فرماید: هرگاه کسی از شما تمنای (دیدن و رابطه) قائم (عج) را داشت، پس آرزوی چنین چینی باشد که در عاقبت آن جناب را ببیند. ارتباط با حضرت از جمله اموری است که باید به آن باور داشت؛ البته ارتباط و دیدار نیاز به طی مراحل و شرایط دارد و پیمودن این مراحل، زمینه ساز وصال خواهد شد.

✓ به صورت قطعی نمی توان طی این مراحل را منجر به دیدار حضرت دانست. مهم آن است که ما مورد توجه آن حضرت قرار خواهیم گرفت.

در این رابطه نکاتی را متذکر می شویم:

✓ پیامبر اکرم (ص): «هرگاه بنده ای چهل روز اعمالش را برای خدا خالص گرداند چشمه های حکمت در قلبش به جوشش درآمده بر زبانش جاری می گردد.»

✓ چنان چه جسمش به امورات، مشغول است باطنش باید از هرگونه تمایل به غیر خداوند دور باشد تا به رهبانیت شباهت پیدا نکند و از فیض خلوت گزینی نیز محروم نباشد.

✓ مایحتاج و مصرف باید از مال طیب و طاهر تهیه و آماده شود تا زحماتی را که تقبل نموده هدر نرود و بی خاصیت نباشد.

منبع: کتاب ۲۰۰ پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان (عج)؛ نوشته سید جعفر موسوی نسب؛ جلد دوم، صفحه ۱۵۰ و ۱۵۱

درس نهم: یک نوشیدنی خطرناک (قسمت پنجم)

خلاصه مطالب ۴ جلسه گذشته

✓ چاقی، مشکلات قلبی - عروقی، دیابت، پوکی استخوان و کاهش طول عمر از جمله پیامدهای استفاده مداوم از انواع نوشابه ها است.

✓ هر بطری نوشابه معادل ۲۰ قاشق چای خوری، شکر دارد. ضمناً نوشابه ها حاوی مواد رنگی هستند که برای کبد و کلیه مضر است.

✓ بنزوات سدیم، ماده ای نگهدارنده و سرطان زا است. میزان اسید، گاز و سایر افزودنی ها در انواع نوشابه تقریباً یکسان بوده و هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد.

✓ هرچند میزان ضرر نوشابه ها را رنگشان تعیین نمی کند، ولی نوع مشکی در مقایسه با نوشابه های دیگر مضرتر است.

✓ نوشابه های نارنجی با اسید سیتریک، ترش و طعم دار می شوند و یکی از رموز خوش طعمی نوشابه هم وجود همین اسیدهای طعم دار است.

✓ نوشابه های سفید به وسیله آبهای تولید می شوند که چندین بار از دستگاه تصفیه گذرانده می شود تا آن قدر شفاف باشد که نظر مشتری را به خود جلب کند.

✓ این نوشابه، فقط مواد رنگی را ندارد و در بقیه موارد مانند دیگر نوشابه ها است.

✓ گاز نوشابه با به هم زدن نوشابه از بین نمی رود و نه تنها باعث بروز نفخ و مشکلات گوارشی می شود، بلکه مشکل رفلکس معده و مری را تشدید می کند.

✓ اینک ادامه مباحث را پی می گیریم:

* نوشابه های رژیمی یا بدون قند

✓ نوشابه های «زیرو» و «لایت» هر دو از انواع نوشیدنی های رژیمی هستند.

طلبکارانه پرسید:

✓ خیلی دیر کرده

✓ نکنند سر کار باشیم؟!

✓ شاید هم اصلاً نیاید!

✓ اصلاً امام زمانی هست؟

✓ نکنند سرمان را گرم کرده اند تا ...

کله مند پرسید:

* ما برای ظهورش «چند قدم» برداشته ایم؟

* چه قدر خودمان را به «آب و آتش» زده ایم؟

* چه قدر دغدغه کسب «روزی حلال» داشته ایم؟

* چند «مانع» را از سر راه ظهورش برداشته ایم؟

* چند شب از غم فراقش، «بی خوابی» کشیده ایم؟

* چه قدر «اشک» ریخته ایم و ندبه دلتنگی خوانده ایم؟

* چه قدر گره از کار «مستمندان و ناتوانان» باز کرده ایم؟

* چه قدر در «نمازهای اول وقت»، ظهورش را از خدا خواسته ایم؟

* چه قدر «شرایط» را برای ظهور مولایمان فراهم کرده ایم...؟

مهم ترین وظیفه ما در عصر غیبت، فراهم کردن «شرایط ظهور» است.

ایستگاه آخر: یک تکلیف «عصر ظهوری»

پس از ۵ جلسه ارائه مطالب مستند و علمی درباره مضرات انواع نوشابه، می کوشیم از این پس نوشابه را از سبد غذایی خود و خانواده حذف کنیم.